

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 108/2023-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Dávidom Vöröšom, advokátom, Landererova 8, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 1S/142/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 1S/142/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom, a to každému z nich samostatne, **priznáva** finančné zadosťučinenie po **1 000 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **442,38 eur** a tieto zaplatiť ich právnenmu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. januára 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom krajského súdu v správnom súdnom konaní s tým, že každému z nich samostatne bude priznané finančné zadosťučinenie po 9 000 eur.

II.

2. Sťažovatelia sa žalobou z júna 2016 spolu s ďalšími deviatimi žalobcami, všetci zastúpení tým istým advokátom, a za účasti ďalších siedmich účastníkov domáhali proti žalovanému okresnému úradu preskúmania zákonnosti povolenia stavby radových rodinných domov a zdravotného strediska. Tvrdili, že stavba môže narušiť kvalitu ich bývania, a osobitne namietali, že pred vydaním povolenia im nebolo umožnené vyjadriť sa a správny orgán nereagoval na ich námietky o spojení stavebného a územného konania, charaktere stavby (nejde o rodinné domy, ale o bytový dom), nedodržaní koeficientov zastavanosti a zelenej plochy a nedoriešenia prístupovej cesty.

3. Žalovaný sa k žalobe vyjadril v auguste 2016. Na to sťažovatelia reagovali podaním zo septembra 2016. V auguste 2016 sa k žalobe vyjadril ďalší účastník. Krajský súd uznesením zo septembra 2016 zamietol návrh sťažovateľov na priznanie odkladného účinku žaloby. V priebehu roka 2017 krajský súd pokračoval v doručovaní vyjadrení ďalších účastníkov a v novembri 2017 zverejnil oznámenie o doručovaní uznesenia o pribratí ďalších účastníkov. Krajský súd uznesením z decembra 2017 zamietol sťažnosť jedného z účastníkov proti uzneseniu o pribratí ďalších účastníkov a o obdobnej otázke znova rozhodol uznesením z apríla 2019.

4. Sťažovatelia v marci 2020 žiadali o nariadenie pojednávania, na čo krajský súd uviedol, že pre pandémiu tak urobí približne do piatich mesiacov. V novembri 2020 krajský súd nariadil verejné vyhlásenie rozsudku, ktoré však na žiadosť žalovaného zrušil. Následne žalovaný v decembri 2020 súhlasil s rozhodnutím bez nariadenia pojednávania, no ďalší účastníci s tým nesúhlasili. V marci 2022 krajský súd nariadil pojednávanie, ktoré bolo pre nesplnenie podmienok na jeho vykonanie odročené na 20. október 2022 a následne na 24. november 2022. Na tomto pojednávaní bola žaloba sťažovateľov rozsudkom zamietnutá, no jeho písomné vyhotovenie bolo stranám odoslané až 23. januára 2023. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 20. marca 2023. S námietkami sťažovateľov sa krajský súd vysporiadal v bodoch 91 až 99 (strany 18 až 22) odôvodnenia.

III.

5. Sťažovatelia poukazujú na to, že krajský súd bol nečinný takmer šesť rokov, pričom nejde o vec, ktorá by bola právne alebo skutkovo zložitá, a nijak neprispeli k predĺženiu konania. Okrem toho poukazujú na to, že rozsudok im nebol doručený ani po uplynutí 30 dní od rozhodnutia, čo vedie k záveru, že krajský súd v prieťahoch pokračuje. Podľa sťažovateľov samotná dĺžka konania a to, že v dôsledku k nepreskúmania stavebného povolenia došlo k stavbe, ktorá neprimerane znižuje kvalitu ich bývania, odôvodňuje priznanie nimi žiadaného finančného zadosťučinenia.

6. Krajský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že poukázal na obmedzenia vyplývajúce z pandémie, čo viedlo k tomu, že v priebehu rokov 2020 až 2021 nemal možnosti na nariadenie pojednávania. Okrem toho od marca do júla 2022 bola predsedníčka senátu práceneschopná. Ďalej poukázal na vysoký nápad vecí a celkovú nepriaznivú personálnu situáciu na správnom kolégiu krajského súdu, kde už dlhšiu dobu sú len dvojčlenné senáty, čo si vyžaduje zastupovanie.

IV.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

8. Rozhodovanie vo veci sťažovateľov patrí medzi bežnú agendu správnych súdov. Žaloba sťažovateľov nevykazuje prvky osobitnej právnej náročnosti, o čom svedčí to, že krajský súd bol schopný vysporiadať sa s argumentáciu žalobcov nerozsiahlou argumentáciou, v ktorej zaujal stanovisko k jasným, no nedôvodným námietkam sťažovateľov. Určitá procesná náročnosť konania vyplynula z toho, že krajský súd okrem žalobcov zastúpených jedným advokátom a žalovaného okresného úradu musel konať s ďalšími ôsmimi účastníkmi a musel sa vysporiadať s ich nesúhlasom s rozhodnutím bez nariadenia pojednávania a s ich námietkami proti procesnému postupu. V správaní sťažovateľov neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Význam sporu pre sťažovateľov vyplynul z ich bližšie nezdôvodnenej obavy zníženia kvality ich bývania povolenou stavbou. Práve tato okolnosť je dôvodom na to, aby na vec sťažovateľov, hoci nejde o typický civilný nárok, bol aplikovaný čl. 6 ods. 1 dohovoru. I keď nemožno znižovať význam kvality bývania sťažovateľov, je zrejmé, že povolenie inej stavby priamo nezasahuje do ich vlastníckych práv, čo znižuje význam veci pre sťažovateľov.

9. Konanie o žalobe sťažovateľov trvalo viac ako šesť rokov. Neprimerane dlhú dobu trval postup súdu predtým, ako bolo možné pristúpiť k nariadeniu pojednávania. Obdobie približne tri a pol roka, v ktorom boli doručované podania strán a účastníkov a v ktorých sa krajský súd vysporiadaval s tým, kto bude účastníkom konania, je neprijateľné a vykazuje prvky nesústreďného procesného postupu. Už v tomto období pred vypuknutím pandémie bolo možné, aby krajský súd o žalobe sťažovateľov rozhodol. I keď k predĺženiu konania došlo aj v dôsledku toho, že boli obmedzené možnosti nariadenia pojednávania, táto okolnosť nebola prvotnou príčinou toho, že o žalobe sťažovateľov nebolo rozhodnuté v prijateľnej dobe. Dĺžka konania viac ako šesť rokov v správnom súdnom konaní o žalobe proti rozhodnutiu o stavebnom povolení je neprijateľná. Postup krajského súdu už v prvých rokoch po podaní žaloby nesmeroval k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov. Preto bolo podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ústavnej sťažnosti vyhovené a vyslovené, že postupom krajského súdu boli porušené sťažovateľmi uvedené ústavné práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia ústavných práv sťažovateľov bola nesústreďný postup krajského súdu. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, správanie sťažovateľov, význam sporu a postup súdu bolo sťažovateľom, a to každému z nich samostatne, podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie po 1 000 eur. Nebol dôvod na to, aby bolo priznané finančné zadosťučinenie vo vyššej čiastke.

Osobitne bolo prihliadnuté na pomerne nevýrazný význam sporu pre sťažovateľov a na to, že o ich žalobe bolo rozhodnuté ešte v čase pred podaním ústavnej sťažnosti a rozhodnutie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť v priebehu konania o ústavnej sťažnosti.

11. Čo sa týka nedostatočného obsadenia správneho kolégia súdu s ohľadom na nápad vecí, treba uviesť, že systémové nedostatky správy súdov bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 103/2021).

V.

12. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením a ktorých výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 208,67 eur) spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 tejto vyhlášky (2 x 12,52 eur) predstavuje 442,38 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2023

Robert Šorl
predseda senátu